

**CONVENȚIA DE LA PARIS. STATUTUL
DEZVOLTĂTOR AL CONVENȚIEI DE LA PARIS**

VASILE-SORIN CURPĂN

CONSTANTIN-FLORENTIN GRĂDINARU

COSMIN-ȘTEFAN BURLEANU

Valul revoluționar din anul 1848 a zguduit din temelii întreaga Europă. În anul 1849 Rusia și Turcia au încheiat Tratatul de la Balta Liman la data de 19 aprilie / 1 mai (1849) care încălca autonomia Moldovei și a Valahiei. Domnitorii urmau să fie numiți de cele două puteri – Turcia și Rusia. Se prevedea desființarea adunărilor obștești și înlocuirea acestora cu divanuri (art. I și art. II din tratat).

În anul 1853 izbucnește un nou război ruso-turc finalizat prin Tratatul de pace de la Paris din anul 1856. Acest tratat ¹⁰⁾ conferă un statut nou Principatelor Române.

Tratatul prevedea: „**19.** În schimb de orașele, porturile și teritoriile enumerate în art. 4 al acestui tractat, și spre a asigura mai bine libertatea navigațiunii Dunărei, Majestatea Sa Împăratul tuturor Rușilor, consimte a se rectifica fruntaria sa, în Basarabia.

Noua fruntarie va pleca de la Marea Neagră, la un kilometru spre est la lacul Burna – Sola, va întâlni perpendicular calea Akermanului, va urma această cale până la valul lui Traian, va trece spre sud de Bolgrad, se va urca în lungul gârlei Ialpuș, până la culmea de la Saratsika și va sfârși la Katamori pe Prut. În sus de acest punct, vechea fruntarie, între cele două imperii, nu va încerca nici o modificare.

Delegații puterilor contractante vor fixa în amănuntele sale linia noii fruntarii.

21. Teritoriul, cedat de Rusia, se va anexa la Principatul Moldovei, sub suzeranitatea sublimiei Porți.

Locuitorii după acest teritoriu se vor bucura de drepturile și privilegiile asigurate principatelor, și, în timp de trei ani, le va fi permis de a transporta în altă parte domiciliul lor, dispunând liber de proprietăților lor.

22. Principatele Valahiei și Moldovei vor continua a se bucura, sub suzeranitatea Porței și sub garanția puterilor contractante, de privilegiul și imunitățile pe cari le posedă. Nici o protecțiune exclusivă nu se va exercita asupra lor de către una din puterile garante. Nu va exista nici un drept particular de ingerință în afacerile lor interioare.

23. Sublima Poartă se angajează a conserva ziselor Principate o administrațiune independentă și națională, precum și deplină libertate de cult, de legislațiune, de comerț și de navigațiune.

Legile și statutele astăzi în vigoare se vor revizui. Spre a se stabili un complet acord asupra acestei reviziuni, o comisiune specială, asupra compunerii căreia se vor

---

¹⁰⁾ Încheiat la 18 / 30 Martie 1856.

înțelege înaltele puteri contractante, se va aduna, fără întârziere, la București, cu un comisar al sublimei Porți.

Această comisiune va avea de misiune a examina starea actuală a principatelor și a propune bazele viitoarei lor organizațiuni.

24. Majestatea Sa Sultanul promite de a convoca imediat, la fiecare din cele două provincii, un Divan ad-hoc, compus așa cum se constituie reprezentățiunea cea mai exactă a intereselor tuturor claselor societății. Aceste Divanuri vor fi chemate a exprima dorințele populațiunilor în ceea ce privește organizațiunea definitivă a principatelor.

O instrucțiune a congresului va regula raporturile comisiunii cu aceste Divanuri.

25. Luând în considerațiune opiniunea emisă de ambele Divanuri, comisiunea va transmite fără întârziere la reședința actuală a conferințelor, rezultatul propriei sale lucrări.

Înțelegerea finală cu puterea suzerană va fi consacrată prin o convențiune încheiată la Paris între înaltele părți contractante; și un Hati – Scheriff, conform stipulațiunilor convențiunii, va constitui definitiv organizarea acestor provincii, puse de acum înainte sub garanția colectivă a tuturor puterilor semnătoare.

26. Se stipulează că va fi în principate o forță armată națională organizată în scop de a menține siguranța interioară și de a asigura pe aceea a fruntarelor. Nici o pedică nu se va putea aduce măsurilor extraordinari de apărare, ce ele vor fi chemate a lua, în acord cu sublima Poartă, spre a respinge orice agresiune străină.

27. Dacă liniștea interioară a principatelor s-ar afla amenințată sau compromisă, sublima Poartă se va înțelege cu celelalte puteri contractante asupra măsurilor de luat spre a menține sau a restabili ordinea legală. O intervențiune armată nu va putea să aibă loc fără un acord prealabil între aceste puteri”¹¹⁾

Tratatul de pace de la Paris prezintă deci o importantă capitală asupra dispozițiilor relative la Principatele Române.

A fost desființat protectoratul Rusiei țariste, Principatele Române fiind trecute sub garanția colectivă a celor șapte puteri semnatare.

S-a dispus convocarea Divanurilor ad-hoc și consultarea românilor cu privire la organizarea definitivă a Principatelor (eventuala unire a lor). Divanurile au fost convocate în septembrie 1857 și au stabilit următoarele: respectarea autonomiei Principatelor conform vechilor capitulații din 1393, 1460, 1511 și 1634; unirea politică a Principatelor într-un singur stat sub numele de „România”: consacarea pe tronul țării a unui principe străin ales din una din dinastiile europene; organizarea unui regim constituțional – parlamentar.

Drept urmare, la **07. 08. 1858**, a fost finalizată conferința ambasadurilor puterilor contractante prin încheierea **Convenției de la Paris**.

Convenția de la Paris – a reprezentat o **Constituție** stabilită de puterile europene celor două principate.

Puterile contractante nu au admis unirea efectivă a Principatelor și au stabilit ca fiecare țară să aibă organe de conducere distincte (domnitor, parlament).

---

¹¹⁾ C. Hamangiu – Codul general al României. Legi uzuale, vol. II, pag. 6-8.

Au fost create două instituții politico – juridice comune Principatelor: Comisia Centrală de la Focșani și instituirea Curții de Casație cu sediul în același oraș ¹²⁾.

Principatele au fost organizate avându-se în vedere principiul separației puterilor în stat. Astfel **puterea legislativă** era încredințată hospodarului (domnitorului), Adunării Elective și Comisiei Centrale de la Focșani.

Pregătirea legilor de **interes comun** se realiza de Comisia Centrală iar a celor de **interes special** de către hospodarul (domnitorul) fiecărui Principat. Legile erau supuse de domnitor Adunării pentru votare.

Puterea executivă – aparține hospodarului (domnitorului).

Puterea judecătorească – se exercita de judecători, numiți de hospodar, în numele acestuia.

În concluzie, reținem că puterea legislativă era încredințată domnitorului și Adunării. Adunarea Electivă era aleasă pentru un mandat de 7 ani. Era convocată de domnitor iar sesiunile durau 3 luni.

Comisia Centrală de la Focșani – era alcătuită din 16 membri: 8 moldoveni și 8 munteni, în fiecare Principat 4 membri fiind numiți de hospodar și 4 de Adunarea Electivă.

Proiectele de lege întocmite erau înaintate guvernelor Principatelor care le supuneau votului Adunărilor. Comisia și-a desfășurat lucrările până în anul 1862 elaborând proiecte de interes general comune ambelor Principate.

Cu privire la puterea judecătorească precizăm că Înalta Curte de Casație și Justiție, cu sediul la Focșani a realizat unitatea deplină a puterii judecătorești. Aceasta exercita un control jurisdicțional asupra curților de apel și tribunalelor din Principate.

În esență, *Convenția de la Paris* institua unitatea deplină a jurisdicției (a puterii judecătorești); o unitate quasi – totală în domeniul puterii legiuitoare și perpetua separația puterii executive (prin existența celor două guverne de la Iași și de la București) în Principate.

Acest act fundamental consacră și drepturi și libertăți cu caracter cetățenesc. **Articolul 46** prevedea egalitatea moldovenilor și muntenilor (ultimii denumiți români în textul original) în fața legii. Se institua, de asemenea, principiul dreptului la proprietate privată și se desființau privilegiile cu caracter feudal.

*

* *

După înfăptuirea unirii Principatelor Române, guvernul prezidat de Mihail Kogălniceanu a demarat procedura revizuirii raporturilor dintre proprietarii de pământ și țărani.

---

¹²⁾ Orașul Focșani, din Moldova, a reprezentat **prima capitală a Principatelor Unite**

Acestei reforme i s-au opus, în mod firesc, Adunările parlamentare (compuse din moșieri) fapt ce l-a determinat pe domnitorul Alexandru Ioan Cuza să le dizolve, dând o proclamație către popor, la data de 02. 05. 1864.

Domnitorul a propus modificarea Convenției de la Paris și a legii electorale.

În aceste condiții, la data de 02. 07. 1864. a intrat în vigoare Statutul, confirmat prin plebiscit și recunoscut de puterile garante.

Potrivit **Statutului dezvoltător al Convenției de la Paris – Statutul lui Cuza** – parlamentul se organizează bicameral (Adunare electivă și Adunare ponderatoare). Cele două Adunări împreună cu domnitorul exercitau **puterea legislativă**.

Puterea executivă – aparținea exclusiv domnitorului. Acesta avea dreptul de inițiativă legislativă. Proiectele de legi erau susținute de miniștri sau de membri Consiliului de Stat în fața Parlamentului (Adunarea Electivă).

Corpul ponderator - Senatul – era condus de mitropolitul primar al României și era alcătuit din: mitropoliți; episcopi; întâiul președinte al Curții de Casație; cel mai vechi general de armată în activitate și alți 64 de membri numiți de domnitor.

Senatul avea în atribuții ocrotirea Constituției – realiza un control al constituționalității legilor.

Adunarea electivă – cameră inferioară a Parlamentului, era competentă să adopte bugetul statului.

Domnitorul – șeful puterii executive - guverna prin decrete – legi până la efectuarea unor noi alegeri legislative.

Statutul dezvoltător al Convenției de la Paris preciza că legea fundamentală a României rămâne pe mai departe Convenția de la Paris.

Totuși pe bună dreptate se apreciază că Statutul lui Cuza reprezintă **o adevărată Constituție**. O Constituție care – pentru partea modificată din Convenția de la Paris – constituie un „produs” exclusiv național.

În temeiul Statutului s-au adoptat acte normative fundamentale pentru dezvoltarea social – juridică a României moderne: Codul Civil; Legea privind administrația publică și justiția, Legea instrucțiunii publice.

Legea electorală era anexată la Statut și stabilea drepturile electorale; condițiile necesare pentru exercitarea dreptului de vot și a dreptului de a fi ales precum și normele tehnice privind procedura desfășurării alegerilor.

Convenția de la Paris din 7 August 1858 și Statutul dezvoltător al Convenției de la Paris din 02. 07. 1864. reprezintă nu doar Constituții ale românilor ci adevărate repere cu caracter constituțional. Cele două acte fundamentale se încadrează în **valorile de constituționalitate – al treilea** – existente de-a lungul istoriei în țara noastră ¹³⁾.

---

¹³⁾ Detalierea problemei valurilor (ciclurilor) constituționale vezi cap. II din partea a II-a a lucrării.